

Příklad (3.1)

Označme $\partial^{(2)} : \mathcal{C}_2(\Omega) \rightarrow \mathcal{C}_1(\Omega)$; $\partial^{(2)}(c) = \partial c$ a $\partial^{(1)} : \mathcal{C}_1(\Omega) \rightarrow \mathcal{C}_0(\Omega)$; $\partial^{(1)}(c) = \partial c$ zobrazení, které danému řetězci přiřadí jeho hranici.

1. Napište explicitní tvar řetězce ∂I_2 a ∂I_1 .
2. Napište explicitní tvar řetězce $\partial^{(2)}\varphi$, resp. $\partial^{(1)}$ pro $\varphi \in S_2(\Omega)$, resp. pro $\varphi \in S_1(\Omega)$.
3. Ukažte, že $\partial^{(2)} \circ \partial^{(1)}$ je triviální zobrazení.

┌

Řešení

1. Postupujeme přesně podle definice:

$$\partial I_2 = \sum_{j=1}^2 (-1)^j (I_{(j,0)-I_{j,1}}^2) = -I_{(1,0)}^2 + I_{(1,1)}^2 + I_{(2,0)}^2 - I_{(2,1)}^2,$$

$$\partial I_1 = -I_{(1,0)}^1 + I_{(1,1)}^1.$$

2. Podle definice je $\partial\varphi := \varphi \circ \partial I_k$, tedy

$$\partial^{(2)}\varphi = \varphi \circ \partial I_2 = -\varphi \circ I_{(1,0)}^2 + \varphi \circ I_{(1,1)}^2 + \varphi \circ I_{(2,0)}^2 - \varphi \circ I_{(2,1)}^2,$$

resp.

$$\partial^{(1)}\varphi = \varphi \circ \partial I_1 = -\varphi \circ I_{(1,0)}^1 + \varphi \circ I_{(1,1)}^1.$$

3. Mějme tedy $c \in \mathcal{C}_2(\Omega)$. Víme, že $\partial c := \sum_{i \in A} n_i \partial\varphi_i$, tedy hranice můžeme počítat pro každou singulární plochu zvlášť. Necht' je tedy $\varphi \in S_2(\Omega)$. Za pomoci 2. a definice získáme:

$$\begin{aligned} \partial^{(2)} \circ \partial^{(1)}(\varphi) &= \partial^{(1)} \left(-\varphi \circ I_{(1,0)}^2 + \varphi \circ I_{(1,1)}^2 + \varphi \circ I_{(2,0)}^2 - \varphi \circ I_{(2,1)}^2 \right) = \\ &= -\varphi \circ I_{(1,0)}^2 \circ \partial I_1 + \varphi \circ I_{(1,1)}^2 \circ \partial I_1 + \varphi \circ I_{(2,0)}^2 \circ \partial I_1 - \varphi \circ I_{(2,1)}^2 \circ \partial I_1 = \end{aligned}$$

Nyní si můžeme všimnout, že každý člen se nám v rovnici vyskytuje 2 krát:

$$(-1)^{j+k+1+1} \varphi \circ I_{(1,j)}^2 \circ I_{(1,k)}^1 + (-1)^{j+k+2+1} \varphi \circ I_{(2,k)}^2 \circ I_{(1,j)}^1 = 0.$$

Takto se odečtou všechny členy, tj. $\partial^{(2)} \circ \partial^{(1)}(\varphi) = 0$.

└

Příklad (3.2)

Ukažte, že platí Stokesova věta pro řetězce: Je-li $\omega \in \mathcal{E}^{k-1}(\Omega)$ a $c \in C_k(\Omega)$, pak

$$\int_{\partial c} \omega = \int_c d\omega.$$

┌

Důkaz

Integrál na řetězcích jsme si definovali jako lineární zobrazení, tedy stačí větu dokázat na singulárních plochách (prvky báze $\mathcal{C}_k(\omega)$). Mějme tedy $\varphi \in S_k$, potom z definic:

$$\int_{\varphi} d\omega = \int_{\text{int } I_k} \varphi^*(d\omega) = \int_{\text{int } I_k} d\varphi^*(\omega) = \int_{\text{int } I_k} \frac{\partial \varphi^*(\omega)}{\partial x_1} dx_1 + \dots + \frac{\partial \varphi^*(\omega)}{\partial x_k} dx_k.$$

A následně z linearity integrálu a Newtonovy formule:

$$\begin{aligned} \int_{\varphi} d\omega &= \int_{\text{int } I_k} \frac{\partial \varphi^*(\omega)}{\partial x_1} dx_1 + \dots + \int_{\text{int } I_k} \frac{\partial \varphi^*(\omega)}{\partial x_k} dx_k = \\ &= \int_{\text{int } I_{(1,1)}^k} \varphi^*(\omega) - \int_{\text{int } I_{(1,0)}^k} \varphi^*(\omega) - \int_{\text{int } I_{(2,1)}^k} \varphi^*(\omega) + \int_{\text{int } I_{(2,0)}^k} \varphi^*(\omega) \dots = \\ &= \int_{\partial I_k} \varphi^*(\omega) = \int_{\partial \varphi} \omega. \end{aligned}$$

└

□

Příklad (3.3)

Ukažte, že zobrazení $\{c \in \mathcal{C}_k(\Omega), \omega \in \mathcal{E}^k(\Omega)\} \mapsto \int_c \omega$ je dualita, tj. bilineární zobrazení součinu $\mathcal{C}_k(\Omega) \times \mathcal{E}^k(\Omega)$ do $\mathbb{R}$ a že Stokesova věta říká, že zobrazení ∂ a d jsou duální operátory vzhledem k této dualitě.

┌

Důkaz

Integrál je lineární zobrazení vzhledem k $c \in \mathcal{C}_k(\Omega)$ přímo z definice. Linearitu vzhledem k $\omega \in \mathcal{E}^k(\Omega)$ dokážeme zase pro singulární plochu (a pak linearitou v mezích rozšíříme):

$$\begin{aligned} \varphi \in S_k(\Omega), \quad \omega_1, \omega_2 \in \mathcal{C}_k(\Omega) : \\ \int_{\varphi} (a\omega_1 + \omega_2) &= \int_{I_k} \varphi^*(a\omega_1 + \omega_2) = \int_{I_k} \varphi^*(a\omega_1) + \varphi^*\omega_2 = \\ \int_{I_k} \det(\text{Jac } \varphi)(a\omega_1\varphi)dx_1 \dots + \int_{I_k} \varphi^*\omega_2 &= a \int_{I_k} \det(\text{Jac } \varphi)(\omega_1\varphi)dx_1 \dots + \int_{\varphi} \omega_2 = \\ &= a \int_{I_k} \varphi^*\omega_1 + \int_{\varphi} \omega_2 = a \int_{\varphi} \omega_1 + \int_{\varphi} \omega_2. \end{aligned}$$

Stokesova věta nám potom říká, že když aplikujeme ∂ na c , pak dostaneme přesně stejný obraz, jako když aplikujeme d na ω . □

└

Příklad

Ukažte, že pro $\Omega = \mathbb{R}^2 \setminus \{0\}$ jsou prostory $H_1(\Omega)$ a $H_{dR}^1(\Omega)$ netriviální. De Rhamovy kohomologické grupy se definují takto:

$$H_{dR}^1(\Omega) = \{\omega \in \mathcal{E}^1(\Omega) | d\omega = 0\} / \{\omega \in \mathcal{E}^1(\Omega) | \exists f \in \mathcal{E}^0(\Omega), \omega = df\}.$$

┌

Důkaz

K důkazu použijeme $\omega = \frac{xdy - ydx}{x^2 + y^2} \in \mathcal{E}^1(\Omega)$ a $\varphi(t) = (\cos(2\pi t), \sin(2\pi t))$, $t \in [1, 1]$, $\varphi \in S_1(\Omega)$. Nejprve hranice a diferenciál:

$$\partial\varphi = \varphi \circ \partial I_1 = \varphi \circ („1“ - „0“) = (\cos(2\pi), \sin(2\pi)) - (\cos(0), \sin(0)) = 0,$$

$$\begin{aligned} d\varphi &= \left(-2x \left(\frac{x}{(x^2 + y^2)^2} \right) + \frac{1}{x^2 + y^2} \right) dy \wedge dx - \left(\frac{1}{x^2 + y^2} - 2y \left(\frac{y}{(x^2 + y^2)^2} \right) \right) dx \wedge dy = \\ &= -2 \frac{1}{x^2 + y^2} dx \wedge dy + \frac{2x^2 + 2y^2}{(x^2 + y^2)^2} dx \wedge dy = 0. \end{aligned}$$

Tedy $\omega \in \{f \in \mathcal{E}^1(\Omega) | df = 0\}$ a $\varphi \in \{c \in \mathcal{C}_1(\Omega) | \partial c = 0\}$.

Následně integrál:

$$\int_{\varphi} \omega = \int_{I_1} \frac{\cos(2\pi t)(2\pi \cos(2\pi t)dt) - \sin(2\pi t)(-2\pi \sin(2\pi t)dt)}{\cos^2(2\pi t) + \sin^2(2\pi t)} = \int_{I_1} 2\pi \frac{1}{1} dt = 2\pi.$$

Ale podle Stokesovy věty, kdyby existovalo $f \in \mathcal{E}^0(\Omega)$, $df = \omega$, nebo $c \in \mathcal{C}_2(\Omega)$, $\partial c = \varphi$, potom

$$\begin{aligned} \int_{\partial\varphi} f &= \int_{\varphi} df = \int_{\varphi} \omega = 2\pi, \\ \int_c d\omega &= \int_{\partial c} \omega = \int_{\varphi} \omega = 2\pi, \end{aligned}$$

ale víme, že složení operátoru hranice (resp. diferenciál) se sebou je triviální, tedy vlevo je integrál z 0 nebo přes 0, tedy 0. Tudíž takové f, c neexistuje, tedy dostáváme, že $\varphi \notin \{f \in \mathcal{E}^1(\Omega) | \exists g \in \mathcal{E}^0(\Omega), f = dg\}$ a $\varphi \notin \{c \in \mathcal{C}_1(\Omega) | \exists e \in \mathcal{C}_2, \partial e = c\}$. Tudíž $H_1(\Omega)$ a $H_{dR}^1(\Omega)$, jakožto podíly různých grup, jsou netriviální. $\square$

└